

Crna Gora
Ministarstvo finansija i socijalnog staranja

Adresa: ul. Stanka Dragojevića 2,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 242 835
fax: +382 20 224 450
www.mif.gov.me

Br: 02-03-10070/1,

Podgorica, 21.07.2021. godine

MINISTARSTVO EKONOMSKOG RAZVOJA

-n/r ministra, gospodina mr Jakova Milatovića-

Poštovani gospodine Milatoviću,

Na osnovu Vašeg akta, broj: 00202-305/21-6018/1 od 19.07.2021. godine, kojim se traži mišljenje na tekst *Prijedloga programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2021. godinu*, Ministarstvo finansija i socijalnog staranja daje sljedeće

MIŠLJENJE

Prijedlog Programa će se usmjeriti na prioritete razvoja ekonomske aktivnosti i obuhvatiće sedam programskih linija, od kojih se pet odnosi na finansijsku podršku, a dvije programske linije na nefinansijsku podršku, kako bi se doprinijelo snaženju privredne aktivnosti, jačanju izvoznog potencijala i poboljšanju konkurentnosti domaćih proizvoda i usluga. Cilj Programa je prevazilaženje posljedica pandemije COVID-19 na poslovanje privrednih subjekata, uz stvaranje povoljnog poslovnog ambijenta za osnivanje novih i unapređenje i razvoj postojećih preduzeća u sektoru MMSP i industrije, povećanje njihove inovativnosti, konkurentnosti, produktivnosti, profitabilnosti uz zadržavanje postojećih i otvaranje novih radnih mjesta, kreiranje proizvoda i usluga veće dodate vrijednosti.

Imajući u vidu navedeno, na tekst *Prijedloga programa* i pripremljeni Izvještaj o analizi uticaja propisa sa aspekta uticaja na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

Na osnovu uvida u Izvještaj o analizi uticaja propisa u dijelu procjene fiskalnog uticaja, za implementaciju *Prijedloga programa za 2021. godinu* potrebna su finansijska sredstva u ukupnom iznosu od 3.050.000,00 € iz budžeta Crne Gore.

Sredstva u navedenom iznosu, potrebna za sprovođenje *Prijedloga programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2021. godinu*, obezbijedena su Zakonom o budžetu Crne Gore za 2021. godinu u okviru budžeta Ministarstva ekonomskog razvoja na izdatku 4181-Subvencije za proizvodnju i pružanje usluga iznos od 3.000.000,00€ u okviru aktivnosti 15 034 002 002-Unapređenje konkurentnosti privrede kroz mjere finansijske podrške i na izdatku 4147 –Konsultanske usluge, projekti i studije iznos od 50.000,00 € u okviru aktivnosti 15 034 002 003-Unapređenje konkurentnosti privrede kroz mjere nefinansijske podrške.

Shodno navedenom, Ministarstvo finansija i socijalnog staranja, sa aspekta budžeta nema primjedbi na dostavljeni *Prijedlog programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2021. godinu*.

S poštovanjem,

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA

PREDLAGAČ PROPISA

Ministarstvo ekonomskog razvoja

NAZIV PROPISA

Program za unapređenje konkurentnosti privrede za 2021. godinu

1. Definisanje problema

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
- Koji su uzroci problema?
- Koje su posljedice problema?
- Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?
- Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?

Potreba za konstantnim stimulisanjem i jačanjem sektora mikro, malih, srednjih preduzeća i preduzetnika prepoznata je u više strateških dokumenata kao jedan od ključnih stubova ubrzanog ekonomskog razvoja za koji je potrebno kreirati uslove i podsticaje kako bi se unaprijedila njihova konkurentna sposobnost, a time i konkurentnost privrede u cjelini.

Na osnovu analize stanja u sektoru mikro, malih i srednjih preduzeća, makroekonomskih pokazatelja i kontinuiranog praćenja privrednih kretanja na domaćem, regionalnom i EU tržištu, a usled negativnih posledica izazvanih uticajem pandemije, zaključuje se da je poslovanje MMSP u Crnoj Gori u uslovima COVID krize praćeno ekonomskim izazovima koji se prije svega odnose na potrebu obezbjeđenja opstanka preduzeća, održavanja likvidnosti i očuvanja radnih mjesta u cilju unapređenja konkurentnosti ovog sektora.

U cilju usmjeravanja podrške na rješavanju izazova sa kojima se suočila crnogorska privreda usled kriz izazvane COVID 19 pandemijom, Ministarstvo ekonomskog razvoja će 2021. godinu posvetiti daljem razvoju i unapređenju sektora mikro, malih i srednjih preduzeća gdje će se kroz **Program za unapređenje konkurentnosti privrede za 2021.** nastaviti sa sprovođenjem finansijskih i nefinansijskih podsticajnih mjera kroz više različitih programskih linija.

Realizacija programskih linija uticaće na dalji razvoj industrije i prerađivačko - proizvodnih kapaciteta, digitalizacije i uvođenja međunarodnih standarda, podrške mladima, zanatlijama i ženama u biznisu, razvoju cirkularne ekonomije, pružanju mentoring usluga i razvoju preduzetništva, kako bi se na adekvatan način, a u skladu sa predviđenim budžetskim sredstvima doprinjelo snaženju privredne aktivnosti, jačanju izvoznog potencijala i poboljšanju konkurentnosti proizvoda i usluga.

Posebna pažnja biće posvećena i podsticanju razvoja preduzetništva mladih, žena i zanatlija kao posebno „ranjivih“ ciljnih grupa, kako kroz posebnu programsku liniju, tako i kroz Program u cjelini, kao bitnih segmenata na kojima počiva razvoj dinamične, inovativne i izvozno orjentisane privrede.

U skladu sa već ustaljenom praksom, svake godine predlažemo unapređivanje svake pojedinačne programske linije u okviru Programa za unapređenje konkurentnosti privrede, kako u dijelu procedura prijavljivanja, tako i samog sprovođenja programa i obezbjeđivanja podrške privredi, a sve sa ciljem da pozitivne efekte imaju kako sami privrednici, korisnici programskih linija, tako i privreda i društvo u cjelini.

Online apliciranje, pribavljanja neophodne dokumentacije po službenoj dužnosti, skraćivanja rokova u pogledu evaluacije i odobrenja zahtjeva, kao i dinamike u pogledu isplate istih, predstavljaće još jednu dodatnu vrijednost u kvalitetu sprovođenja samog Programa, naglašavajući njegovu inovativnu komponentu, koja se ogleda u potrebi za digitalizacijom čitavog procesa kroz podnošenje prijave korisnika elektronskih putem i brže i efikasnije obrade zahtjeva.

2. Ciljevi

- Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?
- Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.

Opšti cilj Programa je prevazilaženje posljedica pandemija COVID-19 na poslovanje privrednih subjekata, uz stvaranje povoljnog poslovnog ambijenta za osnivanje novih i unapređenje i razvoj postojećih preduzeća u sektoru MMSP i industrije, povećanje njihove inovativnosti, konkurentnosti, produktivnosti, profitabilnosti uz zadržavanje postojećih i otvaranje novih radnih mjesta, kreiranje proizvoda i usluga veće dodate vrijednosti i jačanje izvoznog potencijala.

Program za unapređenje konkurentnosti privrede za 2021. godinu će se usmjeriti na prioritete za rješavanje posljedica izazvanih COVID-19 krizom i obuhvatiće **7 programskih linija**, od kojih se **pet odnosi na finansijsku podršku, a dvije programske linije na nefinansijsku podršku** privredi, kako bi se ostvarili potpuni efekti svake od njih u onim segmentima razvojnih politika koje targetiraju privrednu aktivnost u post-covid periodu.

Realizacija programskih linija će doprinjeti:

- osavremenjavanju proizvodnih procesa kroz investicije u nove tehnologije za unapređenje produktivnosti, diverzifikaciju i poboljšanje kvaliteta proizvodnog asortimana;
- usaglašavanju proizvoda/usluga sa zahtjevima međunarodnih standarda i akreditacija tijela za ocjenu usaglašenosti;
- uvođenju i korišćenju savremenih bioloških procesa u prečišćavanju otpadnih voda i standarda u cirkularnoj ekonomiji;
- podizanju nivoa automatizacije poslovnih procesa i nivoa znanja upravljačkih i operativnih struktura kod MMSP i povećanje izvoza kao rezultat digitalizacije poslovanja;
- podsticanju preduzetništva žena, mladih i unapređenje zanatske djelatnosti i konkurentnosti njihovog poslovanja i kreiranje novih radnih mjesta kroz investicije u osnovna sredstva i opremu male vrijednosti;
- pružanju mentoring usluga za prevazilaženja trenutne situacije i nalaženje

najpovoljnijih rješenja za buduće poslovanje kroz dijagnozu, pripremu razvojnih planova, savjetovanje i uspostavljanju poslovne saradnje;

- podrški razvoju preduzetništva kroz osnivanje novih preduzeća i animiranje specifičnih ciljnih grupa – mladih ljudi, žena, studenata, lica sa invaliditetom, nezaposlenih lica za započinjanje biznisa i stimulisanje njihove inovativnosti i kreativnosti i podsticanje daljeg rasta postojećih MMSP.

Pored nacionalnih strateških dokumenata, okvir za definisanje dalje politike razvoja MMSP predstavljaju i ključne politike Evropske unije u kontekstu razvoja politike MMSP i industrije. U cilju usklađivanja sa politikom i primjenom najboljih praksi u EU, takođe su razmatrane i regionalne strategije: Digitalna agenda za Zapadni Balkan, Zelena agenda Evropske unije, Jadransko-Jonska Strategija i Dunavska, kojima se utvrđuju smjernice za zemlje u regionu da usvoje reforme u različitim oblastima politika, koje će omogućiti društveno-ekonomski rast, prosperitet građana i doprinijeti procesu EU integracija.

Kada su u pitanju nacionalni strateški dokumenti, Program za unapređenje konkurentnosti privrede je usklađen sa Programom ekonomskih reformi za period 2021-2023, Pravcima razvoja Crne Gore 2018-2021, Nacionalnom strategijom održivog razvoja do 2030, Strategijom pametne specijalizacije 2019-2024, Industrijskom politikom 2019-2023.

Program će direktno doprinijeti ostvarivanju strateških i operativnih ciljeva definisanih Okvirnim Akcionim planom za period 2018-2022. godina, Strategije za razvoj MMSP i Akcionom planom Industrijske politike 2021-2022. godina.

SC 2. Unapređenje pristupa finansijama, i
SC 4. Jačanje konkurentnosti MMSP.

Takođe, Program predstavlja državnu pomoć u smislu člana 2. Zakona o kontroli državne pomoći („Službeni list Crne Gore“ br.12/18) i Pravilnika o listi pravila državne pomoći – Prilog 7a.

3. Opcije

- Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).
- Obrazložiti preferiranu opciju?

Razvoj i unapređenje sektora mikro, malih i srednjih preduzeća kao generatora novih ideja, proizvoda i radnih mjesta, sa posebnim fokusom na industriju i izvozno orjentisanu industrijsku proizvodnju, predstavlja preduslov za podizanje nivoa konkurentnosti privrede u cjelini. Povećanje konkurentnosti ima presudnu ulogu kako u kratkoročnom, tako i u dugoročnom privrednom razvoju, stvarajući snažnu i izvozno orijentisanu privredu, jačajući njeno integrisanje i prepoznatljivost na evropskom i svjetskom tržištu. Prateći trendove potreba, inputa i interesovanja crnogorskih privrednika prethodnih godina, a naročito imajući u vidu novonastale izazove usljed pandemije korona virusa koji su posebno pogodile sektor MMSP, Program za unapređenje konkurentnosti privrede kao već prepoznati mehanizam, ali dodatno unaprijeđen i prilagođen aktuelnom trenutku, u kratkom roku daće snažne pozitivne rezultate.

Kroz Program će se podržati pokretanje i jačanje privredne aktivnosti, ali i konkurentnost onih preduzeća koja su sposobna da izdrže test međunarodne konkurencije, tj. doprinesu povećanju izvoza u konačnom.

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima).
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti.
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija.
- Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

Predmetnim Programom, odnosno pojedinačnim programskim linijama kojima se predviđa finansijska podrška u vidu dodjele sredstava za uvođenje međunarodnih standarda, podrške digitalizaciji, modernizaciji proizvodnih procesa, razvoju cirkularne ekonomije, zanatstva, podrške ženama i mladima, direktno će se uticati na povećanje konkurentnosti, jačanje proizvodnih kapaciteta, smanjenje regionalnih razlika, ujednačeniji privredni razvoj i otvaranje novih radnih mjesta.

Posebna pažnja biće posvećena podsticanju razvoja preduzetništva mladih i žena u biznisu, kako kroz posebnu programsku liniju, tako i kroz Program u cjelini, kao bitnih segmenata na kojima počiva razvoj dinamične, inovativne i izvozno orjentisane privrede.

Nema troškova za građane i privredu, na osnovu primjene predmetnog Programa.

Predmetni Program neće dovesti do stvaranja biznis barijera. Što se tiče administrativne opterećenosti, ona se odnosi na dokumentaciju koju je neohodno da dostave aplikanti koji podnose prijavu u okviru Javnog poziva, a kasnije u slučaju odobrenih aplikacija potrebno je redovno dostavljati dokaze o realizaciji aktivnosti kako bi se stekli uslovi za dodjelu sredstava finansijske podrške. Ovaj segment je takođe unapređen jer će biti omogućeno online apliciranje, pribavljanja neophodne dokumentacije po službenoj dužnosti, skraćivanja rokova u pogledu evaluacije i odobrenja zahtjeva, kao i dinamike u pogledu isplate istih.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti.
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti.
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijeđena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?
- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteći finansijske obaveze?
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?
- Obrazložiti metodologiju koja je korišćenja prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.
- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti.
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?
- Da li su dobijene primjedbe uključene u tekst propisa? Obrazložiti.

Ukupan budžet opredijeljen za realizaciju Programa za unapređenje konkurentnosti privrede je 3.mil€, dok su pojedinačni iznosi, kao i način i dinamika dodjele podrške definisani pojedinačnim programskim linijama. Sredstva za realizaciju Programa u iznosu od 3,000,000.00€ obezbjeđena su u okviru budžetskih sredstava Ministarstva ekonomskog razvoja u skladu sa Zakonom o budžetu Crne Gore za 2021. godinu, sa sljedećih pozicija: **4181 Subvencije** (Program 15 034: Podsticanje investicija i unapređenje konkurentnosti, Potprogram 15 034 002 Unapređenje konkurentnosti privrede, Aktivnost 15 034 001 002 Unapređenje konkurentnosti privrede kroz mjere finansijske podrške) i **4147 Konsultantske usluge** (Aktivnost 15 034 002 003: Unapređenje konkurentnosti privrede kroz mjere nefinansijske podrške u iznosu 50.000,00 €).

Intenzitet državne pomoći programskih linija će se usmjeravati poštujući princip kumulacije, odnosno zajedno sa ostalom pomoći koju dodjeljuje Ministarstvo ekonomskog razvoja, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Ministarstvo nauke, prosvjete, kulture i sporta i Investiciono-razvojni fond Crne Gore A.D., i to po principu: do 20%, odnosno 70% za mikro i mala preduzeća i do 60% za srednja preduzeća, do 80% za preduzeća u kojima osobe ženskog pola i/ili starosti do 35 godina učestvuju u vlasničkoj strukturi minimum 50%, odnosno do 70% za preduzetnike/privredna društva koja obavljaju zanatsku djelatnost.

Finansijska sredstva se obezbjeđuju po principu refundacije, jednokratno.

Kad je u pitanju intenzitet pomoći, kod svih programskih linija je posebno definisano:

1. **Programska linija za uvođenje međunarodnih standarda** - do 70% za mikro i mala preduzeća odnosno do 60% za srednja preduzeća, iznosa opravdanih troškova bez PDV-a, a u maksimalnom iznosu do 4.000,00 € bez PDV-a; odnosno do 80% opravdanih troškova bez PDV-a, a u maksimalnom iznosu do 5.000,00 € bez PDV-a za žene i mlade do 35. godina;
2. **Programska linija za modernizaciju proizvodnih procesa** - do 35% vrijednosti nabavke opreme u iznosu ne manjem od 7.000,00 € niti većem od 70.000,00 € bez PDV-a, na iznos sredstava obezbijedenih kroz kreditni aranžman sa IRF;
3. **Programska linija za podršku malih ulaganja** – do 50% iznosa opravdanih troškova, u maksimalnom iznosu do 6.000,00 € bez PDV-a; odnosno do 80% opravdanih troškova bez PDV-a, a u maksimalnom iznosu do 7.500,00 € bez PDV-a za žene i mlade do 35. godina; odnosno zanatske djelatnosti, do 70% opravdanih troškova bez PDV-a, odnosno u maksimalnom iznosu do 7.000,00 €.
4. **Programska linija za podršku digitalizaciji** - do 50% iznosa opravdanih troškova bez PDV-a, a u maksimalnom iznosu do 6.000,00 € bez PDV-a; odnosno do 80% opravdanih troškova bez PDV-a, a u maksimalnom iznosu do 7.500,00 € bez PDV-a za žene i mlade do 35. godina;
5. **Programska linija za podsticaj cirkularne ekonomije** - do 70% za preduzetnike, mikro i mala preduzeća odnosno do 60% za srednja preduzeća, iznosa opravdanih troškova bez PDV-a, a u maksimalnom iznosu do 10.000,00€ bez PDV-a.

6. **Programska linija za pružanje mentoring usluga** – do 100% konsultantskih usluga, u skladu sa de minimis pravilima;
7. **Programska linija za razvoj preduzetništva** - do 100% konsultantskih usluga, u skladu sa de minimis pravilima;

Implementacijom ovog Programa ne proizilaze međunarodne finansijske obaveze.

Odluku o dodjeli sredstava donosi Ministarstvo ekonomskog razvoja, na predlog komisije, a informaciju o implementaciji podrške po svim programskim linijama donosi Vlada CG, sa prethodno pribavljenim mišljenjima i saglasnostima nadležnih organa, Ministarstva finansija i socijalnog staranja i Agencije za zaštitu konkurencije.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertna podrška i ako da, kako.
- Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije).
- Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni. Obrazložiti.

Nije korišćena eksterna ekspertna podrška u pripremi predmetnog Programa.

Redovne konsultacije obavljamo sa korisnicima prethodnih programa podrške u cilju prevazilaženja postojećih problema i barijera. Glavni rezultati konsultacija i predlozi koji su prihvaćeni odnosili su se na procedure i administrativne korake u ocjeni samih aplikacija, potreba za podrškom u proizvodnom sektoru u dijelu nabavke opreme, kao i aktuelnim trendovima u dijelu digitalne transformacije biznisa.

7: Monitoring i evaluacija

- Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?
- Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?
- Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?
- Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?

U svrhu sprovođenja kontrole namjenskog korišćenja sredstava, Ministarstvo je ovlašćeno da izvrši provjeru korišćenja odobrenih sredstava obilaskom korisnika i njegovih poslovnih objekata i uvidom u dokumentaciju na osnovu koje je ostvarena podrška. Privredni subjekat dužan je da Ministarstvu ekonomskog razvoja i Agenciji za zaštitu konkurencije u svakoj fazi pripreme i realizacije aktivnosti koje su predmet podrške omogući namjensku kontrolu trošenja sredstava i uvid u finansijsku dokumentaciju, za period od jedne do tri godine od dana odobrenja bespovratne podrške.

Pojedinačnim programskim linijama podrške se mogu utvrditi i drugi načini praćenja efekata.

Kriterijumi, odnosno indikatori kojima se prate ostvareni efekti su:

- Broj novootvorenih radnih mjesta – i povećanje %
- Povećanje prodaje na domaćem i inostranom tržištu u %
- Proširenje asortimana %
- Povećanje obima i vrijednosti prometa %
- Povećanje produktivnosti poslovanja %
- Povećanje profitabilnosti poslovanja %

Ministarstvo ekonomskog razvoja će Vladi Crne Gore dostaviti izvještaj o realizaciji Programa koji sadrži i indikatore učinka sprovođenja programa, procenat i broj podržanih preduzeća, kao i ukupni iznos opredijeljenih sredstava, kao i preporuke za dalje unapređenje programa.

Izvještaj o realizaciji Programa će biti sastavni dio godišnjeg izvještaja o radu Ministarstva ekonomskog razvoja, kao i izvještaja o realizaciji godišnjeg akcionog plana Strategije za razvoj MMSP 2018-2022. i Industrijske politike Crne Gore 2019-2023. Evaluacija Programa će se obavljati od strane eksternih konsultanata. U skladu sa prirodom dinamike realizacije dodijeljene podrške i očekivanih efekata, može obuhvatiti vremenski period nakon druge odnosno treće godine implementacije Programa za unapređenje konkurentnosti programa za 2021. godinu.

Datum i mjesto

15.07.2021.g., Podgorica

Starješina

Mr Jakov Milatović, ministar

